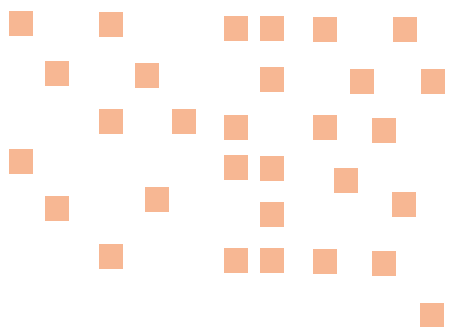

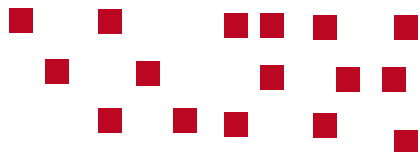
LIBIA

SYTUACJA BEZPIECZEŃSTWA

**Sytuacja bezpieczeństwa i zagrożenia
dla ludności cywilnej**

**DPU-WIKP-424/295/2025
21.05.2025**

TREŚĆ ZLECENIA

Proszę o informację na temat sytuacji bezpieczeństwa w Libii

INFORMACJE DEMOGRAFICZNE

Ludność: 7,36 mln

Skład etniczny: Arabowie i Berberowie 97%, inni 3% (w tym Egipcjanie, Grecy, Indusi, Włosi, Maltańczycy, Pakistańczycy, Tunezyjczycy, Turcy).

Skład religijny: muzułmanie (sunnici) 96,6%, chrześcijanie 2,7%, i inni.^[1]

USTRÓJ I SYTUACJA POLITYCZNA

USTRÓJ

Obalenie w październiku 2011 r. reżimu Muammara Kaddafiego, po 42 latach sprawowania dyktatury, miało uruchomić w Libii proces demokratyczny, jednak szybko doprowadziło do chaosu i wojny domowej. Powstały rywalizujące ze sobą ośrodki władzy, a kilkukrotne, prowadzone pod patronatem ONZ i światowych mocarstw mediacje i próby połączenia ich ponownie w jeden centralny rząd przynosiły jedynie krótkotrwałe sukcesy. Nadal nie udało się przeprowadzić wyborów (ostatnie, kontestowane odbyły się w 2014 r.), wyłonić stabilnych władz i stworzyć jednolitych instytucji państwowych.^{[2][3]}

PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY

Kraj podzielony jest na trzy regiony: wschodni, zachodni i południowy oraz na 22 dystrykty (*muhafazy*); Al-Butnan, Al- Dżabal al-Achdar, Al-Jabal al-Gharbi, Al-Dżafara, Al-Dżufra, Al-Kufra, Al-Mardż, Al-Markab, Al-Wahat, An-Nukat al-Chams, Az-Zawija, Benghazi, Darna, Ghat, Misrata, Murzuk, Nalut, Sabha, Surt, Tarabulus (Tripoli), Wadi al-Hajat, Wadi asz-Szati.^[4]

Trudno ustalić w jakim stopniu taki podział funkcjonuje w obecnej sytuacji.

¹ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Libya, 07.05.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/libya/>

² CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, Libya, 07.05.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/libya/>

³ US Naval Institute, Libya and US Policy, 07.03.2023, <https://www.documentcloud.org/documents/23698390-libya-and-us-policy-march-7-2023>

⁴ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, Libya, 07.05.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/libya/>

STRUKTURA WŁADZY

Głowa państwa. Od 2015 r. funkcję głowy państwa sprawuje trzysobowa Libijska Rada Prezydencka, na czele której stoi **Muhammad Junis al-Menfi**. Bezpośrednie wybory prezydenckie, przewidziane na grudzień 2021 r. nie odbyły się.^[5]

Rząd i premier. W Libii po kontestowanych wyborach z 2014 r. nastąpił rozłam władzy, z jednym ośrodkiem funkcjonującym w stolicy kraju, Trypolisie, a drugim – na wschodzie Libii w Tobruku (oba ośrodki parokrotnie tworzyły zjednoczony rząd, jednak za każdym razem po krótkim okresie działania następował powrót do dwuwładzy).^[6]

Cyklicznie wybuchały walki między dwoma obozami, a w kwietniu 2019 r. siły pod dowództwem **generała Chalify Haftara** (wspierające rząd w Tobruku) obległy Trypolis. Zawieszenie broni w październiku 2020 r. pozwoliło na utworzenie zjednoczonego rządu tymczasowego – Rządu Jedności Narodowej (**Government of National Unity, GNU**). Jego premierem został w lutym 2021 r. **Abdul Hamid Dabajba**, a jego zadaniem było przygotowanie wyborów parlamentarnych i prezydenckich do końca 2021 r.^[7] Gdy nie udało się przeprowadzić wyborów w tym terminie, porozumienie między dwoma ośrodkami władzy upadło, równoległy rząd na wschodzie kraju, o nazwie Rząd Stabilności Narodowej (**The Government of National Stability, GNS**) został reaktywowany, a na jego czele stanął ponownie **Fathi Baszagha**,^[8] zastąpiony w maju 2023 r. przez **Osamę Hamada**.^[9]

GNU, mimo że nie był w stanie wywiązać się ze swojego zadania, odmówił ustąpienia. Kontroluje nadal zachodnią Libię i stolicę kraju Trypolis.^[10] Cieszy się on poparciem Turcji, Kataru, Algierii, Tunezji i Włoch.^{[11][12]}

Natomiast wschodnią część kraju kontroluje nadal **Rząd Stabilności Narodowej** (**Government of National Stability, GNS**). GNS jest wspierany przez generała **Chalifę Haftara**, jego **Libijską Armię Narodową** (**Libyan National Army LNA**) i sojusznicze formacje zbrojne.^[13]

⁵ CIA The World Factbook, Libya, 07.05.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/libya/>

⁶ International Crisis Group, Forming a Unity Government May be Libya's Best Bet for Healing Rift, 07.08.2023, <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/north-africa/libya/forming-unity-government-may-be-libyas-best-bet-healing>

⁷ The Arab Weekly, New Libyan premier, Abdul Hamid Dbeibah, sworn in, 15.03.2021, <https://the arabweekly.com/new-libyan-premier-abdul-hamid-dbeibah-sworn>

⁸ International Crisis Group, Forming a Unity Government May be Libya's Best Bet for Healing Rift, 07.08.2023, <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/north-africa/libya/forming-unity-government-may-be-libyas-best-bet-healing>

⁹ Freedom House, Freedom in the World 2024 - Libya, 2024, <https://freedomhouse.org/country/libya/freedom-world/2024>

¹⁰ International Crisis Group, Forming a Unity Government May be Libya's Best Bet for Healing Rift, 07.08.2023, <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/north-africa/libya/forming-unity-government-may-be-libyas-best-bet-healing>

¹¹ Congressional Research Service, Libya and U.S. Policy, 15.12.2023, https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwi0mYzjwa6EAX3ExAIHfDCBgoQFnoECCEQAQ&url=https%3A%2F%2Fcrsreports.congress.gov%2Fproduct%2Fpdf%2F11556&usq=AOvVaw0J_Eb1LGuqtmQEtv3MvV1P&opi=89978449

¹² Jamestown Foundation, In Libyan Quagmire, Front Shifts East From Tripoli to Sirte; Eurasia Daily Monitor Volume: 17 Issue: 84, 11.06.2020, <https://www.ecoi.net/en/document/2031446.html>

¹³ International Crisis Group, Forming a Unity Government May be Libya's Best Bet for Healing Rift, 07.08.2023, <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/north-africa/libya/forming-unity-government-may-be-libyas-best-bet-healing>

Koalicję Haftara wspierają takie kraje jak: Rosja, Grecja, Arabia Saudyjska, ZEA, Egipt i Francja.^{[14][15]}

W połowie 2023 r. przedstawiciele obu ośrodków władzy porozumieli się odnośnie planu utworzenia kolejnego rządu jedności narodowej, jeszcze zanim zostaną przeprowadzone wybory. Jednocześnie wspólny tzw. Komitet 6+6, w którym znaleźli się reprezentanci obu rządów, miał przygotować ramy prawne, w oparciu o które zostaną przeprowadzone wybory. Niemożność porozumienia sprawiła, że dotychczas nie przeprowadzono wyborów, a oba ośrodki władzy funkcjonują nadal.^{[16][17]}

Parlament i wybory parlamentarne. Choć formalnie Libia ma jednoizbowy parlament, to w kraju funkcjonują dwie legislatury: działająca w Tobruku **Izba Reprezentantów (House of Representatives)**, wyłoniona w wyborach z 2014 r.), de facto kontrolowana przez generała Chalifę Haftara oraz **Wysoka Rada Państwa (High State Council)** w Trypolisie (związana z GNU), w skład której wchodzi większość członków wcześniejszego, wybranego w wyborach w 2012 r., parlamentu, a oba ciała są niekiedy przedstawiane jako niższa i wyższa izba parlamentu.^{[18][19][20]}

Ostatnie wybory do Izby Reprezentantów odbyły się w czerwcu 2014 r. Datę kolejnych wyborów kilkakrotnie przesuwano.^[21] Na początku lutego 2021 r. zaangażowane w libijski konflikt strony zgodziły się w sprawie przeprowadzenia wyborów parlamentarnych i wyznaczyły ich datę na 24 grudnia 2021 r.^{[22][23]} Jednakże wybory się nie odbyły. Dzięki mediacji ze strony misji ONZ ds. Libii (UNSMIL) na początku 2023 r. obie strony zawarły kolejne porozumienie, zgodnie z którym wybory miały odbyć się jeszcze w 2023 r. Również tym razem nie udało się do nich doprowadzić.^[24]

25 listopada 2024 r. udało się natomiast przeprowadzić wybory lokalne. Komisja wyborcza ogłosiła, że zanotowano wysoką frekwencję, wynoszącą ponad 77%.^[25]

¹⁴ Congressional Research Service, *Libya and U.S. Policy*, 15/12/2023, https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwi0mYzjwa6EAxX3ExAIHfDCBgoQFnoECCEQAAQ&url=https%3A%2F%2Fcrsreports.congress.gov%2Fproduct%2Fpdf%2FIF%2FIF11556&usq=AOvVaw0J_Eb1LGugtMQEtv3MvV1P&opi=89978449

¹⁵ Jamestown Foundation, *In Libyan Quagmire, Front Shifts East From Tripoli to Sirte*; Eurasia Daily Monitor Volume: 17 Issue: 84, 11.06.2020, <https://www.ecoi.net/en/document/2031446.html> <https://reliefweb.int/report/libya/remarks-srsg-abdoulaye-bathily-security-council-15-february-2024>

¹⁶ UN SC, *Political Settlement Among Libya's Main Actors Crucial to Conducting Credible Elections*, Special Representative Tells Security Council, 19.12.2023, <https://reliefweb.int/report/libya/political-settlement-among-libyas-main-actors-crucial-conducting-credible-elections-special-representative-tells-security-council>

¹⁷ UNSMIL, *Remarks by SRSG Abdoulaye Bathily to the Security Council - 15 February 2024*, 15.02.2024, <https://reliefweb.int/report/libya/remarks-srsg-abdoulaye-bathily-security-council-15-february-2024>

¹⁸ Department of Foreign Affairs and Trade (DFAT), *Country Information Report – Libya*, 14.12.2018, <https://dfat.gov.au/about-us/publications/Pages/country-information-reports.aspx>

¹⁹ ECFR, *A quick guide to Libya's main players*, Introduction, https://www.ecfr.eu/mena/mapping_libya_conflict

²⁰ Istituto per gli studi di politica internazionale, *Chaos in Libya: A Background*, <https://www.ispionline.it/it/publicazione/chaos-libya-background-17108>

²¹ Aljazeera.com, *Libya election to take place in early 2019: UN envoy*, 09.11.2018, <https://www.aljazeera.com/news/2018/11/libya-election-place-early-2019-envoy-181109073902372.html>

²² BBC News, *Libya crisis: Vote to unite splintered nation*, 06.02.2021, <https://www.bbc.com/news/world-africa-55955228>

²³ Anadolu Agency, *Libyans elect Mohammad Younes Menfi interim president*, 05.02.2021, <https://www.aa.com.tr/en/africa/libyans-elect-mohammad-younes-menfi-interim-president/2135334#>

²⁴ Reuters, *Libyan elections are possible this year, U.N. envoy says*, 11.03.2023, <https://www.reuters.com/world/africa/libyan-elections-are-possible-this-year-un-envoy-says-2023-03-11/>

²⁵ The Libya Observer, *UNSMIL welcomes results of municipal councils' elections in Libya*, 25.11.2024, <https://libyaobserver.ly/news/unsmil-welcomes-results-municipal-councils-elections-libya>

SYSTEM PRAWNY

W Libii nie ma jednolitego, egzekwowalnego prawa, kraj jest podzielony i targany rywalizacją zbrojną różnych państwowych i pozapaństwowych ośrodków władzy.^[26]

KARA ŚMIERCI

Libijskie prawo przewiduje karę śmierci (m.in. za apostazję). Kary takie bywają rzeczywiście orzekane. W 2024 r. wydano co najmniej 11 takich wyroków (dane te dotyczą tylko zachodniej Libii pozostającej pod kontrolą GNU. Wiadomo, że we wschodniej części kraju sądy wojskowe również wydawały takie wyroki, jednak brak jest wiarygodnych danych liczbowych). Od wybuchu konfliktu w 2011 r. nie odbyła się żadna egzekucja. Należy jednak wziąć pod uwagę, że obecnie nie ma w Libii funkcjonującego jednolitego wymiaru sprawiedliwości, a różne ośrodki władzy i milicje prowadzą własne nie zawsze oparte na prawie systemy sprawiedliwości.^[27]

SYTUACJA BEZPIECZEŃSTWA

ANALIZA STATYSTYCZNA

W 2023 r. na terenie Libii w wyniku różnych przypadków naruszenia bezpieczeństwa, zginęło 90 osób (członków służb bezpieczeństwa, bojowników i cywili), natomiast w 2024 r. liczba wszystkich ofiar wyniosła 150. W pierwszym kwartale 2025 r. w wyniku incydentów związanych z bezpieczeństwem zginęło 58 osób (członków służb bezpieczeństwa, bojowników i cywili).^[28]

CHARAKTERYSTYKA SYTUACJI BEZPIECZEŃSTWA

Oba rywalizujące ze sobą rządy dysponują siłami zbrojnymi, w których są jednostki lądowe, powietrzne i marynarka. Jednakże rząd GNU w praktyce nie jest w stanie sprawować kontroli nad armią. Również niektóre grupy zbrojne podlegające GNS zachowują własną strukturę i dowództwo, działając w dużej mierze niezależnie od GNS. Terytoria pod kontrolą obu rządów oddzielone są od siebie ufortyfikowaną linią kontroli biegnącą od nadmorskiej Syrty na południe.^[29]

W kraju działa ponadto wiele niezależnych ugrupowań zbrojnych, z których część jest nominalnie podporządkowanych **Rządowi Jedności Narodowej (GNU)** albo **Libijskiej Armii Narodowej (LNA)** generała Haftara i jego **Rządowi Stabilności Narodowej (GNS)** (np. **Tariq Ibn Ziyad Brigade** lub **Tripoli Revolutionaries Brigade**). W kraju nie ma zunifikowanych służb porządkowych, odpowiadających za bezpieczeństwo na całym jego terenie.

²⁶ CIA The World Factbook, Libya, 07.05.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/libya/>

²⁷ Amnesty International, Death sentences and executions 2024, 08.04.2025, <https://www.amnesty.org/en/documents/act50/8976/2025/en/>

²⁸ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Libya, data 01.01.2023-28.03.2025, dane pobrano 03.03.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

²⁹ CIA The World Factbook, Libya, 07.05.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/libya/>

Poszczególne formacje kontrolują sytuację na podlegającym im obszarach, zdarza się również, że wchodzi między sobą w konflikty.^[30]

W Libii obecne są wojska tureckie, które pomogły w odparciu oddziałów generała Haftara spod Trypolisu, a w chwili obecnej stacjonują w regionie libijskiej stolicy (pod koniec 2023 r. władze tureckie przedłużyły ich mandat do początku 2026 r.^[31]).^[32]

Wojska Haftara są wspierane od początku przez rosyjskich najemników (z byłej tzw. grupy Wagnera), obecnie przemianowanej na **Africa Corps**, których liczba jest szacowana obecnie na około 800 osób^[33] (po upadku reżimu Asada w Syrii, Rosja przegrupowuje swoje zasoby wojskowe z Syrii do Libii).^[34]

W ostatnich latach do najgwałtowniejszych starć dochodziło w 2019 i 2020 r., gdy oddziały gen. Haftara próbowały zdobyć libijską stolicę i oblegały ją niemal przez rok. Po odparciu oddziałów LNA, sytuacja uległa pewnej stabilizacji. W październiku 2020 r. przedstawiciele walczących stron podpisali w Genewie porozumienie o trwałym zawieszeniu broni. Zgodnie z jego warunkami grupy zbrojne i siły zaangażowane w konflikt wycofały się z linii frontu i powróciły do baz.^[35] Linia podziału między głównymi siłami – lojalnymi wobec GNU oraz GNS przebiega na południe od Syrty. Zgodnie z warunkami rozejmu z kraju miały wycofać się w ciągu 3 miesięcy wszystkie obce siły. Tak się jednak nie stało, w Libii pozostały tysiące zagranicznych bojowników (z Syrii, Rosji, Czadu i Sudanu, w tym członkowie prywatnych milicji).^[36] Kiedy nie udało się stworzyć nowego, wspólnego rządu, w maju i sierpniu 2022 r. ponownie doszło do walk, a siły Haftara ponownie próbowały zająć Trypolis.^[37] Nie udało się to jednak i na początku 2023 r. strony ponownie usiadły do rozmów pokojowych.^[38]

Zawieszenie broni nadal obowiązuje, choć zdarzają się pojedyncze starcia między milicjami.^[39]

Regionalne ugrupowania ekstremistyczne, w tym Al-Kaida Islamskiego Maghrebu, Państwo Islamskie i inne, działają w obszarach przygranicznych północnego Mali, Nigru i Algierii. Grupy terrorystyczne w południowej i południowo-zachodniej Libii

³⁰ CIA The World Factbook, Libya, 07.05.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/libya/>

³¹ Agenzia Nova, Turkish Parliament approves extension of military presence in Libya until 2026, 01.12.2023, <https://www.agenzianova.com/en/news/The-Turkish-parliament-approves-the-extension-of-the-military-presence-in-Libya-until-2026/>

³² Aljazeera, Libyan armed factions clash on outskirts of Tripoli, 03.09.2022, <https://www.aljazeera.com/news/2022/9/3/various-libyan-armed-factions-clash-in-tripoli-outskirts>

³³ Jamestown Foundation, Russian Military Intelligence Takes Over Wagner Operations in Libya, Eurasia Daily Monitor Volume: 21 Issue: 38, 12.03.2024, <https://jamestown.org/program/russian-military-intelligence-takes-over-wagner-operations-in-libya/>

³⁴ ISW (Institute for the Study of War), Africa File, January 24, 2025: Russia Continues Pivot to Libya and Mali; SAF Advances in Khartoum; M23 Marches on Goma; IS Somalia Down but Not Out; AES Joint Force, 24.01.2025, <https://www.understandingwar.org/backgrounders/africa-file-january-24-2025-russia-continues-pivot-libya-and-mali-saf-advances-khartoum>

³⁵ BBC News, Libya rivals sign ceasefire deal in Geneva, 23.10.2020, <https://www.bbc.com/news/world-africa-54660039>

³⁶ HRW (Human Rights Watch), World Report 2024 – Libya, 11.01.2024, <https://www.ecoi.net/en/document/2103190.html>

³⁷ Reuters, Deadly battles erupt across Tripoli, raising fears of wider Libya war, 27.08.2022, <https://www.reuters.com/world/africa/shootouts-blasts-erupt-libyan-capital-amid-political-standoff-2022-08-27/>

³⁸ US Naval Institute, Libya and US Policy, 07.03.2023, <https://www.documentcloud.org/documents/23698390-libya-and-us-policy-march-7-2023>

³⁹ Reuters, Libya's PM says eliminating militias is 'ongoing project' as ceasefire holds, 18.05.2025, <https://www.reuters.com/world/africa/libyas-pm-says-eliminating-militias-is-ongoing-project-ceasefire-holds-2025-05-17/>

wykorzystują ten obszar jako bezpieczną przystań i drogę tranzytową. Niekiedy dochodzi do starć między nimi a oddziałami wojska.^{[40][41]}

Sytuacja na zachodzie kraju i w stolicy Trypolisie. W regionach pod kontrolą GNU sytuacja jest mało stabilna. Często dochodzi do starć wewnętrznych między rozmieszczonymi w stolicy oddziałami. W sierpniu 2023 r. doszło do starć między oddziałami sił zbrojnych, kiedy jeden z przywódców 444. Brygady, Mahmud Hamza, został zatrzymany przez Siły Specjalne ds. Zwalczania Przystępczości Zorganizowanej i Terroryzmu. W strzelaninie zginęło kilkadziesiąt osób. Podobne starcia miały miejsce także w późniejszym okresie. W celu złagodzenia napięć, 30 kwietnia 2024 r. w Trypolisie odbyło się spotkanie przedstawicieli służb bezpieczeństwa, przy wsparciu Rady Prezydenckiej, rządu jedności narodowej i lokalnej starszyny. Seria kolejnych spotkań w maju miała doprowadzić do deeskalacji napięć między dowódcami 444. Brygady a Agencją ds. Zapobiegania i Zwalczania Przystępczości Zorganizowanej i Terroryzmu, którzy byli skłóceni od sierpnia 2023 r. Ponadto minister spraw wewnętrznych na specjalnym spotkaniu z przedstawicielami sił zbrojnych nakazał opuszczenie przestrzeni publicznych przez personel wojskowy i przekazanie odpowiedzialności za bezpieczeństwo siłom policyjnym.^[42]

Na tle walk frakcyjnych, doszło latem 2024 r. do bezpośredniego ataku na Bank Centralny i jego prezesa. Bank Centralny kontroluje przepływy miliardów dolarów ze sprzedaży ropy naftowej. Po serii porwań i innego typu ataków, bank w proteście zawiesił swoją działalność. W rezultacie, rząd trypoliski powołał nowy zarząd, a następnie nowego prezesa, co podsycało spór między oboma ośrodkami władzy. Ostatecznie na początku października nowy prezes został zaakceptowany, a Bank Centralny podjął normalne funkcjonowanie.^{[43][44]}

Najpoważniejsze incydenty w ostatnim czasie miały miejsce w Trypolisie, gdy w połowie maja 2025 r. w ramach operacji rozbrajania milicji Stabilisation Support Apparatus prowadzonej pod kontrolą premiera Dabajby (GNU) zabity został jej dowódca Abd al-Ghani Kikli. W starciach, które to wywołało, śmierć poniosło co najmniej kilka osób. Po 3 dniach zamieszek udało się przywrócić spokój.^[45]

W Trypolisie i na jego obrzeżach dochodziło także do konfrontacji zorganizowanych grup przystępczych o kontrolę nad szlakami przemytu. Częste były także protesty ludności, która miała ograniczony dostęp do niektórych usług.^[46]

⁴⁰ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), Libya, filtry: 01.01.2023-28.03.2025, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁴¹ UN Security Council, United Nations Support Mission in Libya; Report of the Secretary-General [S/2022/932], 09.12.2022, <https://www.ecoi.net/en/file/local/2084396/N2273857.pdf>

⁴² UN Security Council, United Nations Support Mission in Libya; Report of the Secretary-General [S/2024/598], 08.08.2024, <https://undocs.org/S/2024/598>

⁴³ Africanews, Libya's parliament approves new central bank governor, 01.10.2024, <https://www.africanews.com/2024/10/01/libyas-parliament-approves-new-central-bank-governor/>

⁴⁴ Aljazeera, Libya's central bank chief flees country over militia threats: Report, 30.08.2024, <https://www.aljazeera.com/news/2024/8/30/libyas-central-bank-chief-flees-country-over-militia-threats-report>

⁴⁵ Reuters, Libya's PM says eliminating militias is 'ongoing project' as ceasefire holds, 18.05.2025, <https://www.reuters.com/world/africa/libyas-pm-says-eliminating-militias-is-ongoing-project-ceasefire-holds-2025-05-17/>

⁴⁶ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), Libya, filtry: 01.01.2023-28.03.2025, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

USTAWODAWSTWO SPECJALNE

Brak jest informacji wskazujących na to, by w Libii obowiązywało obecnie ustawodawstwo specjalne (stan wojenny, operacja specjalna czy godzina policyjna).

SYTUACJA LUDNOŚCI CYWILNEJ

ANALIZA STATYSTYCZNA

Według danych ACLED, w 2023 r. w Libii w różnego rodzaju incydentach śmierć poniosło 12 cywilów, z kolei w 2024 r. odnotowano 76 ofiar cywilnych, zaś w pierwszym kwartale 2025 r. – 14 ofiar cywilnych. Incydenty te miały najczęściej miejsce na północy kraju, szczególnie w Trypolisie oraz az-Zawiji.^[47]

ZAGROŻENIA DLA CYWILÓW ZWIĄZANE Z KONFLIKTEM ZBROJNYM

DZIAŁANIA WOJENNE

Starcia zbrojne, w które zaangażowane są różne oddziały wojska i służb specjalnych w Trypolisie i okolicach, nie są z reguły wymierzone w ludność cywilną. W ostatnich latach dochodziło jednak sporadycznie do walk ulicznych, w których ucierpiały cywilne ofiary. Na przykład w starciach w Trypolisie w połowie maja 2025 r. między milicjami lojalnymi rządowi GNU a członkami Stabilisation Support Apparatus śmierć poniosło co najmniej 8 cywilów.^[48] Zdarzały się również wypadki śmierci cywilów w wybuchach min i materiałów wybuchowych instalowanych podczas działań zbrojnych. 6 osób poniosło śmierć w wybuchu miny w Trypolisie w sierpniu 2024 r.^[49]

DZIAŁANIA PARTYZANCKIE

W okresie od początku 2023 r. do końca marca 2025 r. na terenie Libii odnotowano pojedyncze przypadki działań partyzanckich, które wymierzone byłyby w ludność cywilną.^[50] Na przykład w az Zawiji w czterech atakach przeprowadzonych w lipcu i wrześniu 2024 r. oraz w marcu 2025 r. przez milicję al-Isnad śmierć poniosły 4 osoby. Również w az-Zawiji w okresie od lutego 2024 r. do marca 2025 r. w różnych incydentach lokalna gminna milicja zabiła 14 cywilów. Lokalna milicja z Sabraty od

⁴⁷ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Libya, Civilians, 01.01.2023-28.03.2025, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁴⁸ Reuters, Libya's PM says eliminating militias is 'ongoing project' as ceasefire holds, 18.05.2025, <https://www.reuters.com/world/africa/libyas-pm-says-eliminating-militias-is-ongoing-project-ceasefire-holds-2025-05-17/>

⁴⁸ Reuters, Libya's PM says eliminating militias is 'ongoing project' as ceasefire holds, 18.05.2025, <https://www.reuters.com/world/africa/libyas-pm-says-eliminating-militias-is-ongoing-project-ceasefire-holds-2025-05-17/>

⁴⁹ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Libya, Civilians, 01.01.2023-28.03.2025, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁵⁰ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Libya, Civilians, 01.01.2023-28.03.2025, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

marca 2024 r. do marca 2025 r. zastrzeliła w 3 odrębnych incydentach 3 osoby cywilne.^[51]

DZIAŁANIA ODWETOWE

Siły bezpieczeństwa sporadycznie podejmują pozaprawne akcje wobec ludności cywilnej. Skala zjawiska jest jednak niewielka. Przykładowo we wrześniu 2023 r. oddziały wspierające generała Haftara zatrzymały około 30 członków plemienia Qadhadhta, oskarżając ich o wspieranie GNU.^[52]

SYTUACJA HUMANITARNA W STREFACH KONFLIKTU ZBROJNEGO

Poważnym problemem pozostają miny i niewybuchy, szczególnie niebezpieczne w Trypolisie i okolicach. W czasie konfliktu 2019-2020 i w kolejnych latach wielu cywilów zginęło lub odniosło rany wskutek eksplozji min.^[53]

Walki toczące się od 2011 r. zniszczyły znaczną część infrastruktury. Zdarzają się częste wyłączenia prądu i wody, zwłaszcza latem, kiedy istnieje zwiększone zapotrzebowanie. Grupy zbrojne atakują stacje dystrybucyjne i zmuszają personel do przekierowywania prądu do wskazanych przez siebie regionów.^[54]

ZAGROŻENIA DLA CYWILÓW NIEZWIĄZANE Z KONFLIKTEM ZBROJNYM

TERRORYZM

Na terytorium Libii utrzymuje się zagrożenie zamachami terrorystycznymi, jednak w ostatnim czasie zjawisko nie osiąga dużej skali. Komórki Państwa Islamskiego zostały w dużej mierze zlikwidowane. Ataki na małą skalę zdarzają się głównie w pustynnych i słabo kontrolowanych południowych i środkowych częściach kraju, gdzie kontrola ze strony obu ośrodków rządowych jest słaba.^[55]

POZAPRAWNE EGZEKUCJE, UPROWADZENIA, POGROMY

Grupy zbrojne powiązane z GNU, a także z GNS i Libijską Armią Narodową (LNA) i innymi podmiotami niepaństwowymi, w tym zagranicznymi bojownikami i najemnikami, dopuszczają się arbitralnych zabójstw i pozaprawnych aresztowań, a także, porywają i bezprawnie przetrzymują cywilów. Zmieniające się sojusze między urzędnikami państwowymi, podmiotami niepaństwowymi oraz byłymi lub aktywnymi

⁵¹ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Libya, Civilians, 01.01.2023-28.03.2025, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁵² ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Libya, Civilians, 01.01.2023-28.03.2025, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁵³ HRW (Human Rights Watch), World Report 2024 - Libya, 11.01.2024 <https://www.hrw.org/report/2024/01/11/libya>

⁵⁴ Crisis24, Libya: Security situation to likely remain unstable through at least late April /update 7, 01.03.2023, <https://crisis24.garda.com/alerts/2023/03/libya-security-situation-to-likely-remain-unstable-through-at-least-late-april-update-7>

⁵⁵ FCDO (Foreign, Commonwealth & Development Office), Libya travel advice, 19.05.2025, <https://www.gov.uk/foreign-travel-advice/libya/safety-and-security>

oficerami sił zbrojnych uczestniczącymi w pozaprawnych kampaniach utrudniając jednak ustalenie roli rządu w atakach grup zbrojnych.^{[56][57]}

Amnesty International poinformowała w listopadzie 2024 r., że w październiku 2023 r. doszło do porwania byłego ministra obrony GNU, Al-Mahdiego al-Barghathi oraz blisko 50 osób z jego rodziny przez oddziały LNA. Część z nich przebywa w więzieniu, sześć osób nie żyje, natomiast los 18 osób pozostaje nieznany.^[58]

17 stycznia 2024 r. służby bezpieczeństwa najpierw bezprawnie aresztowały, a następnie zabiły byłego piłkarza i trenera miejscowego klubu w Benghazi.^[59]

W połowie sierpnia 2024 r. doszło do wtargnięcia nieznanych oddziałów na teren Banku Centralnego. Zażądali oni rezygnacji dotychczasowego prezesa. Siddika al-Kabiriego. Ponadto w tydzień później został porwany ze swojego domu w Trypolisie inny pracownik Banku Centralnego, dyrektor departamentu technologii i informatyki. Bank został zamknięty do czasu, kiedy porwany został wypuszczony na wolność.^[60]

W pierwszym kwartale 2025 r. odnotowano co najmniej 9 incydentów uprowadzeń, w tym 8 w zachodniej części kraju.^[61]

PRZEMOC STOSOWANA W TRAKCIE DEMONSTRACJI I PROTESTÓW

W Libii często dochodzi do niepokojów społecznych, zwłaszcza w formie strajków robotniczych i protestów. Demonstracje często mają miejsce w odpowiedzi na kontrowersyjne kwestie społeczne i polityczne, w tym zagraniczną interwencję w Libii oraz ciągle niedobory waluty i energii elektrycznej. Liczne były protesty wobec niewystarczającej pomocy po przejściu huraganu Daniel we wrześniu 2023 r., który spowodował powodzie, wiele ofiar i poważne zniszczenia, szczególnie na wschodzie kraju, w rejonie Derna. Od 7 października często odbywają się demonstracje propalestyńskie, szczególnie w Trypolisie i Benghazi. Wszystkie protesty mogą przerodzić się w zamieszki z użyciem przemocy.^[62]

W pierwszym kwartale 2025 r. miały miejsce 32 protesty, z czego 30 w zachodniej części kraju. Wszystkie one były pokojowe.^[63]

⁵⁶ Amnesty International, Libya: Internal Security Agency must be held accountable for deaths in custody, enforced disappearances and arbitrary detention, 10.09.2024, <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2024/09/libya-internal-security-agency-must-be-held-accountable-for-deaths-in-custody-enforced-disappearances-and-arbitrary-detention/>

⁵⁷ USDOS (US Department of State), 2023 Country Report on Human Rights Practices: Libya, 23.04.2024, <https://www.state.gov/reports/2023-country-reports-on-human-rights-practices/libya/>

⁵⁸ Amnesty International, Reveal fate, whereabouts of 19 Libyan men forcibly disappeared a year ago, 03.10.2024, <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2024/10/libya-reveal-fate-and-whereabouts-of-19-men-forcibly-disappeared-a-year-ago/>

⁵⁹ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), Libya, filtry: 01.01.2023-28.03.2025, civilians, abductions, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁶⁰ BBC News, Libya central bank reopens after kidnapped official freed, 19.08.2024, <https://www.bbc.com/news/articles/c8er628kx63o>

⁶¹ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), Libya, filtry: 01.01.2023-28.03.2025, civilians, abductions, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁶² Crisis24, Libya: Security situation to likely remain unstable through at least late November /update 13, 01.11.2023, <https://crisis24.garda.com/alerts/2023/11/libya-security-situation-likely-to-remain-unstable-through-at-least-late-november-update-13>

⁶³ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), Libya, filtry: 01.01.2023-28.03.2025, civilians, protests, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

PRZESTĘPCZOŚĆ ZORGANIZOWANA

Fragmentacja państwa libijskiego stworzyła środowisko sprzyjające działalności nielegalnych grup zbrojnych, umożliwiając im infiltrację struktur państwa i czerpanie korzyści z przynależności do nich. Rząd prowadzi politykę nieingerowania w sprawy tych ugrupowań, a także często mianuje dowódców tych grup zbrojnych do instytucji państwowych.

Różnorodne bojówki lokalne w Libii są dobrze uzbrojone i kontrolują rynki przestępcze osiągające dochody z wymuszania ochrony, handlu narkotykami i paliwem oraz przemytu broni i ludzi. Niektóre z nich działają w stylu mafii, jednocześnie angażując się w konflikty lokalne i narzucając wyznaczone przez siebie osoby do lokalnych władz. W niektórych rejonach kraju, lokalne oddziały mają większą kontrolę niż rząd. Zachodnie wybrzeże jest głównym obszarem aktywności dla tego typu oddziałów. Na południu funkcjonują struktury, zbliżone do feudalnych, więc tam mniejsze grupy przestępcze mogą podejmować działania generujące dochód tylko wtedy, gdy nie zakłócają interesów lokalnej władzy.

Na wyzysk ze strony grup przestępczych są szczególnie narażeni migranci, którzy padają ofiarą pracy przymusowej, wymuszeń i zmuszania do prostytucji.^[64]

PRAWNE I PRAKTYCZNE ASPEKTY DOTYCZĄCE ZMIANY MIEJSCA POBYTU

PRZEPISY REGULUJĄCE SWOBODĘ PRZEMIESZCZANIA SIĘ

Deklaracja konstytucyjna przewiduje prawo obywateli do swobodnego przemieszczania się, w tym podróży zagranicznych, emigracji i repatriacji, chociaż władze kraju mają możliwość ograniczenia tej swobody. Prawo pozwala władzom na ograniczanie swobody poruszania się osoby, którą postrzega jako „zagrożenie dla bezpieczeństwa lub stabilności publicznej”, w oparciu o „wcześniejsze działania lub powiązania z oficjalnym lub nieoficjalnym aparatem lub narzędziem poprzedniego reżimu”.^[65]

W Libii brakuje jednolitego systemu celnego i imigracyjnego. Rząd Jedności Narodowej (GNU) nie sprawuje kontroli nad ruchem wewnętrznym w zachodniej Libii, chociaż ustanowił tam swoje punkty kontrolne. Również GNS ustanowił punkty kontrolne wokół Benghazi i Derna oraz na południu, aby przechwytywać członków organizacji ekstremistycznych. Pojawiają się doniesienia, że grupy zbrojne kontrolujące lotniska w kraju przeprowadzają kontrole osób chcących podróżować po terytorium kraju lub za granicę.^[66]

⁶⁴ Global Crime Index, Libya, 2023, <https://ocindex.net/country/libya>

⁶⁵ USDOS (US Department of State), 2023 Country Report on Human Rights Practices: Libya, 23.04.2024, <https://www.state.gov/reports/2023-country-reports-on-human-rights-practices/libya/>,

⁶⁶ USDOS (US Department of State), 2023 Country Report on Human Rights Practices: Libya, 23.04.2024, <https://www.state.gov/reports/2023-country-reports-on-human-rights-practices/libya/>

MIGRACJE WEWNĘTRZNE

Libia należy do krajów wysoko zurbanizowanych, gdzie ponad 80% ludności mieszka w miastach zlokalizowanych głównie na północy, na wybrzeżu Morza Śródziemnego. Wnętrze kraju pozostaje słabo zaludnione ze względu na niesprzyjające, pustynne warunki.^[67]

WEWNĘTRZNI UCHODźCY

Według danych UNHCR, w połowie 2024 r. w Libii było nadal 126 tys. osób wewnątrznie przesiedlonych (w ostatnich latach liczba ta powoli maleje).^[68] 43,5 tys. osób (w tym 16 tys. dzieci) zostało przesiedlonych wskutek powodzi spowodowanych 10 września 2023 r. przez huragan Daniel, który uszkodził dwie tamy w okolicach Derna, wywołując zalanie szerokich połaci terenu.^[69]

Najwięcej osób wewnątrznie przesiedlonych przebywa w miastach Benghazi, Misrata i w Trypolisie.^[70]

UCHODźCY W KRAJACH SĄSIEDNICH

Brak jest informacji na temat skali emigracji Libijczyków zagranicę, natomiast Libia, mimo braku stabilności i bezpieczeństwa, jest krajem przeznaczenia i tranzytu dużej ilości migrantów z wnętrza kontynentu afrykańskiego.^[71]

PODSUMOWANIE

Libia jest od kilku lat podzielona na dwie strefy kontroli rywalizujących ośrodków władzy, które są zaangażowane w rozmowy pokojowe, jednak nie są w stanie przeprowadzić wyborów i wyłonić wspólnego rządu.

Lokalnie nadal mają miejsce konflikty, przeradzające się w starcia zbrojne, pomiędzy oddziałami wojskowymi powiązanymi z oboma rządami, jednak mają one obecnie niewielką skalę i nie powodują zwiększonej liczby ofiar wśród cywilów.

W ostatnim czasie wewnętrzne przesiedlenia nie występują w dużej skali. Obecnie obserwuje się raczej powroty IDPs na obszary stałego zamieszkania.

⁶⁷ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Libya, 19.05.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/libya/>

⁶⁸ UNHCR (UN High Commissioner for Refugees), UNHCR Update; July 2024, 19.08.2024, dostępne na: <https://reliefweb.int/attachments/60c46d76-e2b6-4bb9-adda-25b9c26e7491/UNHCR%20Update%20-%20July%202024%20EN.pdf>,

⁶⁹ HRW (Human Rights Watch), World Report 2025 - Libya, 16.01.2025, <https://www.hrw.org/world-report/2025/country-chapters/libya>

⁷⁰ USDOS (US Department of State), 2023 Country Report on Human Rights Practices: Libya, 23.04.2024, <https://www.state.gov/reports/2023-country-reports-on-human-rights-practices/libya/>

⁷¹ UN High Commissioner for Refugees, published by ReliefWeb: UNHCR Update; Libya; 18 April 2023, 18.04.2023 <https://reliefweb.int/attachments/03caf859-b21b-4b5d-b321-cd41eabeb02b/UNHCR%20Libya%20Update%2018%20April%202023.pdf>

ZASTRZEŻENIE

Niniejsze opracowanie tematyczne zostało przygotowane przez Wydział Informacji o Krajach Pochodzenia Urzędu do Spraw Cudzoziemców na potrzeby prowadzenia postępowań w sprawach o udzielenie ochrony międzynarodowej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Opracowanie na temat sytuacji bezpieczeństwa może być pomocne w szczególności w sprawach rozpatrywanych w oparciu o **art. 15 pkt. 3 oraz art. 18 pkt. 1. Ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP z dn. 13 czerwca 2003 z późn. zmianami.**

Treść opracowania nie przesądza jednak o wyniku decyzji w indywidualnym postępowaniu administracyjnym, gdyż zawsze brana jest pod uwagę całość zgromadzonego materiału dowodowego i indywidualny charakter sprawy.

Informacje zamieszczone w niniejszym opracowaniu pochodzą w większości z publicznie dostępnych źródeł. Zostały one zebrane i opracowane przy zachowaniu zasady neutralności i obiektywizmu, a także z dołożeniem najwyższej staranności – tak, by odzwierciedlały aktualny w chwili publikacji opracowania stan wiedzy na prezentowany temat, a także pochodziły z różnych źródeł.

Terminologia użyta w niniejszym opracowaniu nie jest terminologią prawniczą. Określenia takie jak „prześladowanie”, „dyskryminacja”, „konflikt” itp. używane mogą być, za materiałami źródłowymi, w znaczeniu potocznym i nie są tożsame z definicjami podanymi w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Niniejsze opracowanie zawiera wyłącznie informacje, poglądy i opinie prezentowane przez autorów materiałów źródłowych. Oświadczenia i oceny zawarte w niniejszym opracowaniu nie są i nie mogą być uważane za oświadczenia i oceny własne Urzędu do Spraw Cudzoziemców. Niniejsze opracowanie nie jest także i nie może być uważane za jakąkolwiek deklarację polityczną polskich władz.

Urząd do Spraw Cudzoziemców nie ponosi odpowiedzialności prawnej za publikowane w opracowaniu treści ani nie jest zobowiązany do publikacji jego aktualizacji, a także nie ponosi odpowiedzialności za sposób wykorzystania udostępnionych informacji.

Informujemy, że autorskie prawa majątkowe do niniejszego opracowania, w tym prawo do jego rozpowszechniania i publicznego udostępniania w Internecie, przysługują wyłącznie Urzędowi do Spraw Cudzoziemców (adres: ul. Koszykowa 16, 00-564 Warszawa; NIP: 5262548316; REGON: 017315012).

BIBLIOGRAFIA:

1. Reuters, Libya's PM says eliminating militias is 'ongoing project' as ceasefire holds, 18.05.2025, <https://www.reuters.com/world/africa/libyas-pm-says-eliminating-militias-is-ongoing-project-ceasefire-holds-2025-05-17/>
2. ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Libya, data 01.01.2023-28.03.2025, dane pobrano 03.03.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>
3. Africanews, Libya's parliament approves new central bank governor, 01.10.2024, <https://www.africanews.com/2024/10/01/libyas-parliament-approves-new-central-bank-governor/>
4. Agenzia Nova, Turkish Parliament approves extension of military presence in Libya until 2026, 01.12.2023, <https://www.agenzianova.com/en/news/The-Turkish-parliament-approves-the-extension-of-the-military-presence-in-Libya-until-2026/>
5. Aljazeera, Heavy gunfire, clashes in Libya's Tripoli after killing of militia leader, 12.05.2025, <https://www.aljazeera.com/news/2025/5/12/un-urges-calm-as-heavy-fire-clashes-erupt-in-libyas-tripoli>
6. Aljazeera, Libya's central bank chief flees country over militia threats: Report, 30.08.2024, <https://www.aljazeera.com/news/2024/8/30/libyas-central-bank-chief-flees-country-over-militia-threats-report>
7. Aljazeera, Libyan armed factions clash on outskirts of Tripoli, 03.09.2022, <https://www.aljazeera.com/news/2022/9/3/various-libyan-armed-factions-clash-in-tripoli-outskirts>
8. Amnesty International, Death sentences and executions 2024, 08.04.2025, <https://www.amnesty.org/en/documents/act50/8976/2025/en/>
9. Amnesty International, Libya: Internal Security Agency must be held accountable for deaths in custody, enforced disappearances and arbitrary detention, 10.09.2024, <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2024/09/libya-internal-security-agency-must-be-held-accountable-for-deaths-in-custody-enforced-disappearances-and-arbitrary-detention/>
10. Amnesty International, Reveal fate, whereabouts of 19 Libyan men forcibly disappeared a year ago, 03.10.2024, <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2024/10/libya-reveal-fate-and-whereabouts-of-19-men-forcibly-disappeared-a-year-ago/>
11. BBC News, Libya central bank reopens after kidnapped official freed, 19.08.2024, <https://www.bbc.com/news/articles/c8er628kx63o>
12. BBC News, Libya rivals sign ceasefire deal in Geneva, 23.10.2020, <https://www.bbc.com/news/world-africa-54660039>
13. CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, Libya, 07.05.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/libya/>

14. Congressional Research Service, Libya and U.S. Policy, 15/12/2024, <https://www.congress.gov/crs-product/IF11556>
15. Crisis24, Libya: Security situation to likely remain unstable through at least late April /update 7, 01.03.2023, <https://crisis24.garda.com/alerts/2023/03/libya-security-situation-to-likely-remain-unstable-through-at-least-late-april-update-7>
16. Crisis24, Libya: Security situation to likely remain unstable through at least late November /update 13, 01.11.2023, <https://crisis24.garda.com/alerts/2023/11/libya-security-situation-likely-to-remain-unstable-through-at-least-late-november-update-13>
17. FCDO (Foreign, Commonwealth & Development Office), Libya travel advice, 19.05.2025, <https://www.gov.uk/foreign-travel-advice/libya/safety-and-security>
18. Freedom House, Freedom in the World 2024 - Libya, 2024, <https://freedomhouse.org/country/libya/freedom-world/2024>
19. Global Crime Index, Libya, 2023, <https://ocindex.net/country/libya>
20. HRW (Human Rights Watch), World Report 2025 - Libya, 16.01.2025, <https://www.hrw.org/world-report/2025/country-chapters/libya>
21. International Crisis Group, Forming a Unity Government May be Libya's Best Bet for Healing Rift, 07.08.2023, <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/north-africa/libya/forming-unity-government-may-be-libyas-best-bet-healing>
22. ISW (Institute for the Study of War), Africa File, January 24, 2025: Russia Continues Pivot to Libya and Mali; SAF Advances in Khartoum; M23 Marches on Goma; IS Somalia Down but Not Out; AES Joint Force, 24.01.2025, <https://www.understandingwar.org/backgrounder/africa-file-january-24-2025-russia-continues-pivot-libya-and-mali-saf-advances-khartoum>
23. Jamestown Foundation, In Libyan Quagmire, Front Shifts East From Tripoli to Sirte; Eurasia Daily Monitor Volume: 17 Issue: 84, 11.06.2020, <https://www.ecoi.net/en/document/2031446.html>
24. Jamestown Foundation, Russian Military Intelligence Takes Over Wagner Operations in Libya, Eurasia Daily Monitor Volume: 21 Issue: 38, 12.03.2024, <https://jamestown.org/program/russian-military-intelligence-takes-over-wagner-operations-in-libya/>
25. Reuters, Deadly battles erupt across Tripoli, raising fears of wider Libya war, 27.08.2022, <https://www.reuters.com/world/africa/shootouts-blasts-erupt-libyan-capital-amid-political-standoff-2022-08-27/>
26. Reuters, Libya's PM says eliminating militias is 'ongoing project' as ceasefire holds, 18.05.2025, <https://www.reuters.com/world/africa/libyas-pm-says-eliminating-militias-is-ongoing-project-ceasefire-holds-2025-05-17/>
27. The Arab Weekly, New Libyan premier, Abdul Hamid Dbeibah, sworn in, 15.03.2021, <https://the arabweekly.com/new-libyan-premier-abdul-hamid-dbeibah-sworn>

28. UN High Commissioner for Refugees, published by ReliefWeb: UNHCR Update; Libya; 18 April 2023, 18.04.2023
<https://reliefweb.int/attachments/03caf859-b21b-4b5d-b321-cd41eabeb02b/UNHCR%20Libya%20Update%2018%20April%202023.pdf>
29. UN SC, Political Settlement Among Libya's Main Actors Crucial to Conducting Credible Elections, Special Representative Tells Security Council, 19.12.2023, <https://reliefweb.int/report/libya/political-settlement-among-libyas-main-actors-crucial-conducting-credible-elections-special-representative-tells-security-council>
30. UN Security Council, United Nations Support Mission in Libya; Report of the Secretary-General [S/2022/932], 09.12.2022, <https://www.ecoi.net/en/file/local/2084396/N2273857.pdf>
31. UN Security Council, United Nations Support Mission in Libya; Report of the Secretary-General [S/2024/598], 08.08.2024, <https://undocs.org/S/2024/598>
32. UNHCR (UN High Commissioner for Refugees), UNHCR Update; July 2024, 19.08.2024, dostępne na: <https://reliefweb.int/attachments/60c46d76-e2b6-4bb9-adda-25b9c26e7491/UNHCR%20Update%20-%20July%202024%20EN.pdf>,
33. UNSMIL, Remarks by SRSG Abdoulaye Bathily to the Security Council - 15 February 2024, 15.02.2024, <https://reliefweb.int/report/libya/remarks-srsg-abdoulaye-bathily-security-council-15-february-2024>
34. US Naval Institute, Libya and US Policy, 07.03.2023, <https://www.documentcloud.org/documents/23698390-libya-and-us-policy-march-7-2023>
35. USDOS (US Department of State), 2023 Country Report on Human Rights Practices: Libya, 23.04.2024, <https://www.state.gov/reports/2023-country-reports-on-human-rights-practices/libya/>